

Рекомендована д. фармац. наук, проф. Б. Л. Парновським

УДК 615.1:338.5

ОПРАЦЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО МОНІТОРИНГУ ЦІН НА ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ ЗА ДЕРЖАВНИМИ ЗАКУПІВЛЯМИ

© **К. Л. Косяченко, А. С. Немченко, І. В. Кубарєва**

Національний фармацевтичний університет, Харків

Резюме: опрацьовано результати внутрішнього та зовнішнього моніторингу закупівельних цін на лікарські засоби за державними закупівлями. Визначено показники варіювання вказаних цін з мінімальними цінами пропозицій на українському ринку та зі світовими (індикативними) цінами. Визначено напрями підвищення ефективності державного регулювання та контролю за цінами у сфері державних закупівель.

Ключові слова: лікарські засоби, державні цільові програми, закупівельні ціни, світові (індикативні) ціни, методика внутрішнього та зовнішнього моніторингу цін.

Вступ. Для сучасного стану соціально-економічного розвитку України характерним є низька платоспроможність населення, його старіння, значний дефіцит бюджетного фінансування, зростаючі показники захворюваності на хронічні та соціально-небезпечні нозології. Водночас за відсутністю системи обов'язкового медичного страхування та реімбурсації вартості лікарських засобів (ЛЗ) механізм державного регулювання цін на ЛЗ є на сьогодні основним у забезпеченні доступності фармацевтичної допомоги населенню, насамперед, незахищеним його верствам [5].

З огляду на вищевикладене опрацювання методики з проведення моніторингу системи цін на ЛЗ, що закуповуються за рахунок державного та місцевих бюджетів для державних цільових програм (ДЦП) у сфері охорони здоров'я та впровадження цієї методики, сприятиме створенню прозорості, реалістичної та гласної системи цін на ліки в Україні, дозволить оптимізувати витрати бюджету на закупівлю ЛЗ та поліпшити контроль щодо їх цільового використання [7]. Тому метою нашого дослідження було опрацювання методики моніторингу закупівельних цін на ЛЗ, які закуповують за ДЦП.

Задачі дослідження: обґрунтування відбору ЛЗ для проведення моніторингу закупівельних цін на ліки; порівняльний аналіз закупівельних цін на ЛЗ на внутрішньому ринку України; визначення показників варіабельності закупівельних цін зі світовими (індикативними цінами) на ЛЗ.

Методи дослідження. Відповідно до змістовної частини методики моніторингу закупівельних цін, що була запропонована науковцями кафедри організації та економіки фармацевтичного університету, на першому етапі дослідження нами було обґрунтовано найменування ЛЗ, які відібрано для моніторингу. Фармацевтичне забезпечен-

ня хворих за ДЦП здійснюється за переліками ЛЗ для окремих нозологій. Їх склад повинен повністю відповідати складу Переліку лікарських засобів вітчизняного та іноземного виробництва, які можуть закуповувати заклади й установи охорони здоров'я, що повністю або частково фінансуються з державного та місцевих бюджетів (Бюджетному переліку ЛЗ), який затверджено ПКМУ від 05.09. 1996 р. № 1071 із змінами та доповненнями. Згідно з чинним законодавством в Україні застосовують державні регульовані та вільні ціни на ліки [1–5]. Державне регулювання цін на ЛЗ поширюється на найменування ліків, що входять до Національного переліку ОЛЗ (ПКМУ від 25.03 2009 р. № 333) та Бюджетного переліку [2, 4]. Наразі вказані переліки є необхідними у виборі асортименту для проведення моніторингу системи цін на ЛЗ. Крім того, доцільно використовувати Рекомендований перелік ОЛЗ ВООЗ, оскільки саме для цих ліків визначаються світові довідкові (індикативні) ціни, що дозволяє провести аналіз відповідності закупівельних цін світовим цінам на ЛЗ. Для аналізу переліків доцільно використовувати метод зведених таблиць Microsoft Excel 2007. Усі переліки, крім переліків ЛЗ для державних програм, складені на основі АТХ – класифікації ЛЗ. Використання АТХ – класифікації передбачає вказівку INN – міжнародних непатентованих назв ЛЗ. Це полегшує обмін інформацією та зіставлення чинних переліків між собою, але вимагає додаткової роботи із визначення відповідності торговельних назв препаратів і кодів АТХ [2, 5–8, 10].

Далі нами було проаналізовано склад регулюючих соціально-економічних переліків ЛЗ, що закуповуються за Державною програмою «Загальнодержавна програма боротьби з онкологічними захворюваннями до 2016 року», окре-

мо за розділом «Онкогематологія», «Дитяча онкологія на 2006–2010 роки» [5–8].

Результати й обговорення. За результатами аналізу встановлено, що лише чверть або 21 препарат від загальної кількості ЛЗ, які закуповують за ДЦП, що аналізуються, входить до

Національного переліку ОЛЗ та Рекомендованого переліку ВООЗ (табл.1).

Так з п'яти анатомічних груп, що представлені у переліках ЛЗ за ДЦП, що аналізувались, до основних ліків належать лише препарати 2-х груп – це протимікробні засоби для системного зас-

Таблиця 1. Аналіз відповідності ЛЗ, які закуповують за ДЦП, чинним соціально-економічним регулюючим перелікам ЛЗ

Анатомічна група	Назва препаратів, які закуповують за ДЦП за АТХ-класифікацією	Кількість позицій			
		Перелік ВООЗ	Національний Перелік ОЛЗ	Бюджетний Перелік ЛЗ	Перелік ЛЗ за ДЦП, що аналізуються
А	Засоби, що впливають на травну систему і метаболізм	–	–	3	3
Н	Препарати гормонів для системного застосування (окрім статевих гормонів)	–	–	1	1
Ж	Протимікробні засоби для системного застосування	5	4	20	20
Л	Антинеопластичні та імуномодулюючі засоби	16	17	56	56
М	Засоби, що впливають на опорно-руховий апарат	–	–	2	2
У	Різні засоби	–	–	1	1

тосування (**Ж**), антинеопластичні та імуномодулюючі засоби (**Л**). Загальна кількість препаратів вказаних груп майже у три рази перевищує кількість ЛЗ цих груп у Національному та Рекомендованому ВООЗ переліках. Разом з тим, усі ЛЗ для державних програм наявні в Бюджетному переліку. З огляду на значний дефіцит бюджетних ресурсів, на нашу думку, є доцільним удосконалення регулюючих переліків відповідно до Концепції ВООЗ щодо основних ліків.

На наступному етапі дослідження для оцінки показника варіабельності закупівельних цін на ЛЗ за ДЦП із цінами пропозиції на відповідні препарати на внутрішньому ринку нами було розраховано коефіцієнти відповідності внутрішнім цінам за формулою:

$$K_v = \frac{P_a - P_{\min}}{P_{\min}} \cdot 100\%,$$

де P_a – закупівельна ціна на ЛЗ за ДЦП;
 P_{\min} – мінімальна ціна пропозиції на даний ЛЗ на внутрішньому ринку країни [6, 7].

До вибірки ввійшли 43 лікарські препарати (ЛП) вітчизняного та іноземного виробництва. Відповідно до розрахованих значень вказаного коефіцієнта встановлено, що питома вага ЛП, закупівельні ціни яких перевищують мінімальні ціни пропозиції на внутрішньому ринку, склала у середньому 16,7 %. Зокрема закупівельні ціни на ЛП, що закуповуються за Державною програмою «Загальнодержавна програма боротьби з онкологічними захворюваннями до 2016 року» перевищують у середньому на 0,7 % мінімальні ціни пропозиції на внутрішньому ринку. Разом з тим, за окремими найменуваннями ЛП (Таксолік виробництва ЗАТ «Біолік», Україна; Темонад, Натко Фарма, Індія) це перевищення склало від 34 до 122 % (табл. 2).

Таблиця 2. Результати внутрішнього моніторингу закупівельних цін на ЛЗ за ДЦП «Загальнодержавна програма боротьби з онкологічними захворюваннями до 2016 р.» (витяг)

Торговельна назва ЛЗ, форма випуску, дозування	Виробник	Коефіцієнт відповідності внутрішнім цінам (K_v), %
Таксолік, концентрат для приготування розчину для інфузій, 40 мг/мл	ЗАТ «Біолік», Україна	121,8
Темонат 100, капсули по 100 мг № 5	Натко Фарма Лімітед, Індія	34,1
Циклофосфан порошок для розчину для ін'єкцій по 0,2 г	ВАТ «Київмедпрепарат», Україна	23,7
Лейкофозин, розчин для ін'єкцій, 10 мг/мл	Сіндан Фарма СРЛ, Румунія	14,8
У середньому у вибірці (20 ЛЗ)		0,7

За програмою «Дитяча онкологія на 2006–2010 роки» та за розділом Онкогематологія закупівельні ціни були нижчі за відповідні ціни на внутрішньому ринку у середньому на 5–10 %, що є позитивною тенденцією, але на препарати окремих зарубіжних та вітчизняних виробників

(табл. 3) вони перевищують мінімальні ціни пропозиції від 16 до 30%. Це перевищення було встановлено для ЛП Циклофосфан (ВАТ «Київмедпрепарат», Україна), Кальційфолінат «Ебеве» (Ебеве Фарма Гес.м.б.Х.Нфг.КГ, Австрія), Гептрал (Хоспіра С.П. А., Італія).

Таблиця 3. Результати внутрішнього моніторингу цін на ЛЗ за ДЦП «Загальнодержавна програма боротьби з онкологічними захворюваннями до 2016 р. (Онкогематологія)» (витяг)

Торговельна назва ЛЗ, форма випуску, дозування	Виробник	Коеф. відповідності внутр. цінам (K_v), %
Циклофосфан® порошок для розчину для ін'єкцій по 0,2 г;	ВАТ «Київмедпрепарат», Україна	30,7
Лейкофозин, розчин для ін'єкцій, 10 мг/мл, розчин для ін'єкцій, 10 мг/мл; по 3 мл (30 мг) у флаконі; по 1 флакону в картонній пачці	Сіндан Фарма СРЛ, Румунія	14,8
Мітолік, розчин для ін'єкцій, 2 мг/мл; по 10 мл у флаконі; по 1 флакону в коробці	ЗАТ «Біолік», Україна	5,22
У середньому у вибірці (14 ЛЗ)		- 9,26%

Наступним етапом дослідження було визначення показників варіабельності зовнішніх цін на ЛЗ для ДЦП зі світовими (індикативними) цінами.

Для цього нами було використано видання ВООЗ:

• MSN. International Drug Price Indicator Guide. Washington D.C.: Management Sciences for Health (Міжнародний довідник цін на готові ОЛЗ. Щорічна публікація). Видання містить інформацію про ціни на дженерики на світовому ринку, зібрану за даними останніх каталогів, тендерів, прайс-листів неприбуткових організацій постачальників ЛЗ і агентств з їх закупівлі [9].

Далі нами було розраховано коефіцієнт відповідності зовнішнім (індикативним) цінам за формулою:

де P_w – добуток $K_w = \frac{P_a - P_{\min}}{P_{\min}} \cdot 100\%$ індекса (індикативна) ціна на даний ЛЗ.

За результатами аналізу встановлено, що питома вага найменувань препаратів, закупівельні ціни на які перевищують світові індикативні ціни, становила у середньому 23 %. Досить значне перевищення спостерігалось за всіма державними програмами, що аналізували.

Зокрема закупівельні ціни на ЛЗ, за Державною програмою «Загальнодержавна програма боротьби з онкологічними захворюваннями до 2016 року» у середньому на 83,3 % перевищують світові індикативні ціни, за окремими найменуваннями препаратів: Тамоксіфен (Індія), Метотрексат –Здоров'я (Україна), Неотаксел –Здоров'я (Україна) перевищення сягало 412 % (табл. 4).

Закупівельні ціни на ЛЗ за державною програмою «Дитяча онкологія роки» були у середньому на 44,5 % вище за світові (індикативні) ціни. Максимальне перевищення складало 238 %. Загалом вибірка містила 18

Таблиця 4. Результати зовнішнього моніторингу закупівельних цін на ЛЗ за ДЦП «Загальнодержавна програма боротьби з онкологічними захворюваннями до 2016 р.» (витяг)

Торговельна назва ЛЗ, форма випуску, дозування	Виробник	Коефіцієнт відповідності зовнішнім цінам (K_w), %
Тамоксіфен, таблетки по 20 мг № 20	Напрод Лайф Сاینсис Пвт. Лтд., Індія	411,7
Метотрексат–Здоров'я, розчин для ін'єкцій, 50 мг /2 мл	ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я», Україна	318,2
Неотаксел–Здоров'я, концентрат для розчину для інфузій, 6 мг/мл	ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я», Україна	202,4
Тексол–Здоров'я, таблетки, вкриті оболонкою, по 1 мг	ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я», Україна	145,4
Етопозид–Мілі, концентрат для приготування розчину для інфузій, 20 мг/мл по 10 мл	Венус Ремедіс Лімітед, Індія	82,8
Епілік, розчин для ін'єкцій, 2 мг/мл	ЗАТ «Біолік», Україна	64,7
У середньому у вибірці (21 ЛЗ)		83,3

препаратів.

Для аналізу закупівельних цін за розділом «Онкогематологія» було відібрано 11 ЛЗ. Закупівельні ціни на вказані препарати перевищили світові (індикативні) майже на 140 %. За ок-

ремими позиціями – Цитозар (Італія) та Метотрексат–Здоров’я (Україна) перевищення становило у 3–9 разів (табл. 5).

Узагальнюючи результати дослідження, необхідно вказати, що питома вага ЛЗ, закупівельні

Таблиця 5. Результати зовнішнього моніторингу закупівельних цін на ЛЗ за ДЦП «Загальнодержавна програма боротьби з онкологічними захворюваннями до 2016 р. (розділ «Онкогематологія») (витяг)

Торговельна назва ЛЗ, форма випуску, дозування	Виробник	Коеф. відповідності зовнішнім цінам (K_w), %
Цитозар®, порошок ліофілізований для приготування розчину для ін’єкцій по 1000 мг	Актавіс Італія С.п.А., Італія	788,8
Метотрексат–Здоров’я, розчин для ін’єкцій, 50 мг/2 мл по 2 мл у флаконі, по 1 флакону в картонній коробці	ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров’я», Україна	318,2
Гідроксисечовина Медак капсули по 500 мг, по 10 капсул у блістері	ТОВ «Люм’єр Фарма» Україна	260,2
У середньому у вибірці (11 ЛЗ)		139,6

ціни яких перевищують мінімальні ціни пропозиції на внутрішньому ринку, складала у середньому 16,7 %; питома вага найменувань препаратів, закупівельні ціни на які перевищують світові (індикативні) ціни, становила у середньому 23 % від загальної кількості препаратів, які аналізували.

Таким чином, з урахуванням вкрай обмежених ресурсів у вітчизняній охороні здоров’я впровадження зовнішнього та внутрішнього моніторингу цін на ЛЗ для ДЦП значно підвищить ефективність державного регулювання та контролю за цінами у сфері державних закупівель.

Висновки. 1. З’ясовано, що сучасні напрями реформування вітчизняної системи охорони здоров’я та фармації вимагають впровадження відповідних ефективних, економічно обґрунтованих методів державного регулювання системи цін у фармації, насамперед на ЛЗ, які закуповують за ДЦП. До таких методів належить внутрішній та зовнішній моніторинг цін, а також показник доступності на вказані ліки.

2. Встановлено, що в Україні у складі переліків ЛЗ, що закуповуються за ДЦП, лише 25 % ліків належать до основних відповідно до складу Національного та Рекомендованого ВООЗ переліків ОЛЗ.

3. Опрацьовано методику внутрішнього та зовнішнього моніторингу цін на ЛЗ на прикладі державних програм з лікування онкологічних захворювань, розраховано коефіцієнти відповідності внутрішнім та зовнішнім цінам.

4. Встановлено, що рівень закупівельних цін на ЛЗ, за ДЦП, що аналізувались, у середньому нижчий за мінімальні ціни пропозиції на внутрішньому ринку. Перевищення спостерігається за окремими найменуваннями ліків, у тому числі за вітчизняними препаратами. Порівняно зі світовими цінами рівень закупівельних цін значно вищий (в середньому на 85 %), за окремими позиціями показники варіабельності сягали до 788,8 %, що є негативною тенденцією.

Література

1. Про здійснення державних закупівель: Закон України від 01.06.2010 р. № 2289. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/online/29209/www.liga.net>
2. Деякі питання державного регулювання цін на лікарські засоби і виробу медичного призначення: постанова КМУ від 25.03.2009 № 333 [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.kmu.gov.ua/control/>
3. Про заходи щодо стабілізації цін на лікарські засоби і виробу медичного призначення: постанова КМУ від 17.10.2008 № 955 [Електронний ресурс] – Режим

- доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Про порядок закупівлі лікарських засобів закладами та установами охорони здоров’я, що фінансуються з бюджету, в редакції від 28.03.2011: постанова КМУ від 5 вересня 1996 р. N 1071. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
5. Косяченко К. Л. Наукове обґрунтування сучасних підходів до державної реєстрації цін на лікарські засоби / К. Л. Косяченко, А. С. Немченко // Фармаком. – 2009. – № 4. – С. 77–81.
6. Науково-методичні підходи до проведення моніто-

рингу цін на лікарські засоби, що закуповуються за державними цільовими програмами / К. Л. Косяченко, А. С. Немченко, О. В. Коваленко [та ін.] // Фармац. журн. – 2011.

7. Немченко А. С. Методичні рекомендації з проведення моніторингу цін на лікарські засоби, що закуповуються за державними цільовими програмами // А. С. Немченко, К. Л. Косяченко, І. В. Кубарева. – Х., 2010. – 17 с.

8. Методичні рекомендації з проведення державної

експертизи та реєстрації цін на основні лікарські засоби / А. С. Немченко, К. Л. Косяченко, І. В. Кубарева [та ін.]. – Х., 2008. – 22 с.

9. International Drug Price Indicator Guide. : Ed. By E. Frye. – MSN. – Washington. – 2009. – 323 p.

10. WHO Model List of Essential Medicines 16th list (updated) March 2010 - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.who.int/medicines/publications/essentialmedicines/en/index.htm>

ОБРАБОТКА РЕЗУЛЬТАТОВ ВНУТРЕННЕГО И ВНЕШНЕГО МОНИТОРИНГА ЦЕН НА ЛЕКАРСТВЕННЫЕ СРЕДСТВА ПО ГОСУДАРСТВЕННЫМ ЗАКУПКАМ

К. Л. Косяченко, А. С. Немченко, И. В. Кубарева

Национальный фармацевтический университет, Харьков

Резюме: обработаны результаты внутреннего и внешнего мониторинга закупочных цен на лекарственные средства по государственным закупкам. Определены показатели вариации указанных цен с минимальными ценами предложений на украинском рынке и с мировыми (индикативными) ценами. Определены направления по повышению эффективности государственного регулирования и контроля над ценами в сфере государственных закупок.

Ключевые слова: лекарственные средства, государственные целевые программы, закупочные цены, мировые (индикативные) цены, методика внутреннего и внешнего мониторинга цен.

PROCESSING OF INTERNAL AND EXTERNAL MONITORING RESULTS OF MEDICINE PRICES ON PUBLIC PROCUREMENT

K. L. Kosyachenko, A. S. Nemchenko, I. V. Kubarjeva

National University of Pharmacy, Kharkiv

Summary: the processed results of internal and external monitoring of purchasing prices for medicines in public procurement are shown in the article. It has been determined the variation in prices above the minimum price offers at the Ukrainian market and with the world (indicative) prices. The directions to improve the efficiency of government regulation and price control in public procurement have been defined.

Key words: medicine, public purpose programs, purchase prices, the world (indicative) prices, methods of internal and external monitoring of prices.